

בית מדרש

508

פרשת ויחי

זמני כניסת ויציאת השבת

זמן כניסה	זמן יציאה	מקום
17:25	16:09	ירושלים
17:25	16:25	בני ברק
17:35	16:23	ציריך
17:22	15:53	וינה
17:41	16:24	אנטוורפן
17:56	16:33	פריז
16:54	15:44	לונדון

דבר הישיבה

בחוץ שוררת אפילה, ובפנים מתרונן קול התורה

בשנת תש"ג החלו מטוסי בעלות הברית להפציץ את עיר הנמל שנחאי, בה היתה ישיבת מיר. הכריזו שלטונות הכיבוש היפניים על האפלה מוחלטת, כדי להקשות על מטוסי האויב לזהות את מטרותיהם. החלונות כוסו במעטה אטום, ובבית המדרש שקדו מאות הבחורים על תלמודם לאור הנורות שהפיצו אור יקרות. מבחוץ נשמעו רעמי הפצצות וקול תותחי המגנים, רעש קריסת הבתים ויללת הצופרים. ההאפלה היתה מוחלטת וקרן אור לא הסתננה החוצה, ובבית המדרש התרונן קול התורה.

אמר אז המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: "צאו וראו כמה אפשר ללמוד מכל דבר, גם מגזרת ההאפלה – יתכן שבחוץ שוררת אפילה, חושך נורא ללא הבזק אור ותקוה – ובפנים זורח אור יקרות ויוקד לימוד התורה!"
(שר התורה - עמ' קכז)

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובזה עשיתם לכם חברה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה ב'ין כתלי הישיבה'"
(מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוויץ זצוק"ל ממיר)

מתורת רבותינו

העצה להתעלות - לחזק את עצמו בשמחה בלי דאגות

ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה (מח, ב)

ליסודו של האוה"ח הק', דכתיב "ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך - ויתחזק ישראל", והיינו כשהיה חולה ושרוי בצער נקרא בשם יעקב, אך מיד כאשר התחזק התעלה שמו לישראל, באותו פסוק עצמו!
ומכאן נלמד אף לכל אחד ואחד במצבו, כי ההתחזקות להיות שרוי בשמחה בלי עצב ודאגה היא העצה שעל ידה יוכל להתעלות למדרגות גבוהות ורמות.

שיחות מוסר (עמ' קס"א)

באור החיים בתחילת הפרשה כתב בטעם הדבר שפעמים נקרא יעקב אבינו בשם יעקב ופעמים בשם ישראל, וביאר שבזמן שהיה שרוי בשמחה נקרא ישראל, "כי ציוה ה' אתו את הנשמה העליונה בעלת שם זה של ישראל, ומשכנה בו הוא כל זמן שאין שם עצבון", אבל כאשר היה בצער ודאגה נקרא יעקב, עיי"ש שהביא לזה כמה ראיות ודוגמאות מן הכתובים.

ואמר מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, כי מן הכתוב הזה אנו מוצאים הוכחה נפלאה

אף בדבר אשר ציווה ה' - יש ענין להטעים ולפיים

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרתה הוא בית לחם (מח, ז).

שם, יצאת רחל על קברה וכוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר (ירמיה לא, יד-טז) 'קול ברמה <

דע לך שעל פי הדיבור קברתיה שם, שתאה לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזוואדן, והיו עוברים דרך

ימים מקדם

בוק
המזרחי
בע"מ
ירושלים - תיאביב
כל עסקי בנק
ברנאים נוחים

לפנינו מסמך היסטורי, רשימת תלמידי ישיבת מיר בשנחאי, בעת המלחמה, ההנהלה, הרבנים והאברכים, אשר נספר הנפשות מגיע קרוב ל-350, (לבד הסיני בעיה"ק ירושלים, שבראשו עומד מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל שליט"א (צוק"ל) בסוף המודעה מופיעה בקשה כל מי שיש לו קרובים מבני הישיבה בשנחאי, מתבקש להודיע מיד ולהתקשר עם מרן ראש הישיבה, רח' מנחם 23 י-ם

מכאן נלמד שאם רוצים לפייס אדם ולבקש ממנו מחילה, מן הראוי לפרט ולבאר היטב היטב את כל הפרטים כדי שיבין את הנסיבות שגרמו למעשה עליו מבקשים סליחה.

מוח ולב

אולם, מאחר שיעקב רצה שיוסף יתפייס עמו בלב שלם, הוא תיאר את נסיבות מותה בפרוטרוט, שלא יחשוב יוסף חלילה שאביו קבר אותה שם בחפזה מפני שהיה מטופל בילדים, ברכוש רב של צאן ובקה, ובתינוק רך שזה עתה נולד. ואמר לו שמקום קבורתה היה רק מחמת ציווי ה' יתברך למען הדורות הבאים.

נשמע' וגו', והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך נאום ה' וגו', וישבו בנים לגבולם. (רש"י)

הקשה מרן רה"י שה"ת **הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל**, הרי יעקב אבינו היה יכול להתנצל בפני יוסף שהוא נאלץ לקבור את אמו באמצע הדרך על פי הדיבור מבלי לבאר לו את כל נסיבות מותה באריכות.

הריק להם ברכה עד בלי די – ומי שמזכיר שמם זוכה להתברך

ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה (מח, כ). וברש"י: הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו ישימך אלקים כאפרים וכמנשה.

שכל הנוגע בו היה נתעשה וכן הוא כאן כי בירך את אפרים ומנשה במדה כה - מרובה עד כי מברכתם הם הורקתה ברכה לכל הנזכר בשמותם.

דעת תורה - ביאורים

ומברכתם שלהם יתברכו כולם הנזכרים בשמם. וזהו גם כן הביאור באברהם שאמר לו הקדוש ברוך הוא ונברכו בך כל משפחות האדמה, (ועיין לעיל יב, ג - בדברינו שם). וכגדר שמצינו בגמ' (ב"ב טו ב) אמרו על איוב שמי שנטל פרוטה ממנו היה מתברך, כי ברכתו של איוב היתה כל כך גדולה וגדושה, עד

והנה מה יש לאפרים ומנשה מזה שאיש יאמר לבנו ישימך וכו'?

אומר מרן המשגיח הגה"צ **רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל**: הביאור הוא כי בירך את אפרים ומנשה במדה גדושה כל כך, והריק להם ברכה עד בלי די, עד כי מי שירצה לברך את בניו יזכיר את ברכתם של אפרים ומנשה,

מדוע הוכיח יעקב את ראובן ושמעון ולא את יהודה

להם תיקון בלי אפיצם בישראל, אבל אצל יהודה אף שהיתה נפילה היתה זו נפילה רגעית לפי דרגתו ולא קלקול במידות, וממילא כשעשה תשובה והודה במעשיו מועיל.

מורנו המשגיח הגה"צ רבי אהרן דוד חדש זצ"ל

יסודי ביניהם שאצל ראובן שמעון ולוי (לפי דרגתם כמובן) נבעו המעשים מחמת המידות שלהם שראובן נקרא 'פחו כמים' ושמעון ולוי 'עברתם כי קשתה', ודבר שנובע ממידות ותכונות פגומות צריכים תיקון גדול יותר וכמו אצל ראובן שרק משה רבינו הצליח להכניסו לגן עדן אחרי הרבה שנים, ושמעון ולוי אין

בברכות של יעקב לבניו מבואר חילוק בין ראובן שמעון ולוי ליהודה שאת הראשונים הוכיח על מעשיהם, ויהודה כתוב ג"כ ברש"י שפחד שיוכחו על מעשה תמר ואילו יעקב בירך אותם.

וצ"ב מה החילוק ומדוע על יהודה באמת יעקב אבינו לא כעס והוכיח אותם, אמנם נראה שהיה חילוק

בגנות מידת המהירות והבהלה

פחו כמים (מט, ד). וברש"י: הפחו והבהלה אשר מיהרת להראות כעסף כמים הללו הממהרים למרוצתם.

לא יוכל, על זה הוא אשר העמידה לנו התורה ציוו, לחייב אותנו לנקוט ולצייר לפנינו תמיד שלא יהיה האדם "מים", אלא כ"עופרת", אל תבהל על מעשיך, כי אם בשובה ונחת.

דעת תורה - ביאורים

הרי על האדם ללמוד ולהשכיל כחות המדות לכל פרטיהן, ובכן הורתה לו התורה לצייר לפניו חמת מים, שממנה תמיד ילמוד ויתבונן איך שבתנועה הכי קלה, בזיז כל דהו, ריצה ובלבול ללא כל מעצור להם, ואז יסתכל על עצמו איך שברוח קלה אובד מעמד הוא, איך שהוא תמיד מתהפך מרגע לרגע, והשקט

שח מרן המשגיח הגה"צ **רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל**: הנה נתנה לנו התורה ציוו על מדת הפחזות והבהלה, דבר שלא מצוי כל כך בתורה, והנה זה ציוו תוריי, התורה העמידה לפנינו מציאות המים לציוו, לידע ולהודע מה זאת מהירות הבהלה, ומזה להתבונן ולהשכיל פחיתות המדה ומרירות אחריתה.

עמל התורה - על ידי התעקשות

יששכר חמור גרם (מט, יד)

משתמשים במידה זו לעמל התורה, ועל ידי כך מתמידים בלימוד עוד ועוד, תוך התעקשות ודבקות במטרה בלי להתפתות לדברי היצר ושאר מפריעים המנסים להניא את האדם מלעמול בתורה, על ידי כך ניתן להגיע למעלת 'יששכר חמור גרם'.

שיחות רבי נתן צבי

ואמנם על פי רוב, העקשנות וחוסר הויתור הן מידות רעות, וכגון אדם העומד על דעתו ומתעקש למלאות רצונו ואינו מוותר לחבירו, אולם פעמים שהעקשנות היא דוקא מידה טובה, והיינו כאשר משתמשים בה כדי לעשות טוב. כאשר מתעקשים לדבוק במטרה ולהגיע אל ייעודנו בעולם הזה. אם

בשיחתו לבני הישיבה ביאר מרן ראש הישיבה **הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל**, יעקב אבינו בברכתו שיבח את יששכר וברכו על עמלו בתורה. וכמו 'חמור גרם' המשועבד כולו למשא אדונו, כך היה עמלו בתורה.

מעלה זו של עמל התורה בכל הכוחות, הסביר מרן רה"י הגרנ"צ, נובעת ממידת העקשנות של האדם.

צריך להבין שכל קושי שיש לאדם - לבסוף הוא נועד לטובתו

ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חֲשָׁבָה לטבה למען יִשֶׂה כיום הזה להחיות עם רב (ג, כ).

הצרה הזו עצמה לבסוף 'כוס ישועות אשא', שצריך להבין שכל קושי שיש הוא נועד לטובה לבסוף, וממילא שאין לו שום תביעה על האחים.

מורנו המשגיח הגה"צ רבי אהרן דוד חדש זצ"ל

להחית עם רב, ויש בדבריו לימוד גדול לדורות שהרי יוסף סבל הרבה זמן בבית האסורים ובעבדות אצל פוטיפר ומ"מ אין לו שום רגשות אשמה על האחים מכיון שהאדם צריך לחיות במהלך של 'גם זו לטובה' וכמו שכתוב בתהלים צרה ויגון אמצא וגו' אבל מתוך

כתוב בתורה שהאחים פחדו שיוסף יתנכל להם אחרי מיתת יעקב, ויוסף אמר להם 'ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה

הגאון רבי חיים ברנדשטטר זצ"ל

הַלְמָד-וְוַיִּיק של ארה"ב

כ"ט כסלו תשנ"א • ל"ג שנים לפטירתו

פירות ובין בברכת התורה, ממש כמו שאומרים ברכת שהחיינו בליל יום כפון

כאן במדינה אשר בה הכל כבר ממוחשב, פגע נגע זה לצערנו הרב, גם בתפילה. אחדים אומרים זאת בברו, אתה רוצה לשוחח אתי, בוא לביהכ"ס ותפגוש אותי שם בתפילה, כי בביונעס אין לי זמן... לא מדובר בכולם ח"ו, אצל מודה בקצת, זה גם הרבה מדי.

סדר יומו של ר' חיים זצ"ל היה מקשה אחת של תורה ותפילה, בבקר השכים לביהכ"ס והתפלל תפילה חמה ונלהבת, מיד לאחר מכן הוא נסע לשיבת מיר אשר בפלאטבוש ארה"ב, ללמוד. בלילה חזר משיבת מיר הישר אל מנין של תלמידי מיר בויליאמסבורג, עיף ויגע מן הדרך כשהוא שטוף בזיעה היה מתישב לרגעים בודדים על מנת לנוח קמעה, הוא לקח בידו ספר או גמרא והמשיך בלימודו. הפה אינו זקוק למנוחה, אמנם הגוף נח מעט, אבל הלב המח והנשמה עובדים ללא הפסק - "הגית בו יומם ולילה" זהו התגלמות העמלים בתורה.

אם אדם לא יספק לעצמו 'דלק' - אנרגיה מצד הקדושה מיד היצר ידאג לתדלק אותו מן הבענין <

מאמר שנכתב ע"י הגה"צ ר' אלחנן יוסף הערצמאן זצ"ל לפני למעלה משלושים שנה (במלאת שנה לפטירתו בשנת תשנ"ב) ומתפרסם כעת שוב לראשונה.

כמה קוים ודברי מוסר השכל ללמוד כיצד ניתן לשמור על הזמן היקר מיהודי צדיק אשר שימש דוגמא חיה לכך בימי חייו, הוא נקרא כפי האנשים הַלְמָד-וְוַיִּיק, וכל שעות ימי חייו היו מנוצלים ושבעים בלימוד תורה"ק. הוא סיים פעמים רבות את לימוד הש"ס ועסק בעבודת ה' בתפלה וגמ"ח, והמוטו העיקרי שלו היה למנות את הדקות כשם שמונים מעות (מדברי הגה"צ רבי אלחנן הרצמאן).

רבי חיים נולד בפרנקפורט ונתעלה בישיבתו של הרב ברויער זצ"ל. ולאחר מכן גלה למקום תורה לשיבת מיר בגולה, ואף עבר את גלגולי הישיבה למזרח הרחוק עד לשנחאי, וכל חייו תמיד היו עבודה גדולה של לימוד והתמדה וללא הפסק.

אדם אשר חכמה ובינה לו, משכיל להבין שאין כלל מקום לגאווה כלשהו בעוה"ז, כמו של אלה האנשים המסתובבים בנעלים מבריקות ובבגדים מגוהצים אשר מפתים אותם להאמין שהם יחיו לעד. האנשים הללו מתייחסים בביטול לאותם דלים ואביונים, המהלכים כפופים ושפופים, אך סולם מוצב ארצה בעוד ראשו מגיע השמימה, החיים היו לדידו מעלות ושולבים בסולם המונחים, אלה מעל אלה, ויש לעלות מעלה אחר מעלה ושלב אחר שלב, על מדרגות לא בונים בנין, יש רק להתמיד ולטפס להמשיך ולעלות מעלה מעלה.

הבעל שם טוב ז"ע אומר אדם ששוחה במים כל עוד גופו במים וראשו מעל המים הרי זה טוב, ברם בשעה שגם ראשו שקע במים, אזי הוא בצרה גדולה.

"המותרות" - החומריות כבר השקיעו את ה"ראש" של רבים וטובים - בתוך המים, לדאבונינו. בכל שעה ובכל רגע ממריאים ברחבי העולם מליוני כלי רכב - אווירונים מכוניות רכבות וכדו' המניעים ומטיסים אנשים לעסקיהם, ולמטרות שונות ומשונות אנשים מבלים ומבזבזים את זמנם במלחמות לא להם, ובארצות נכר לומדים חוקרים וממציאים חדשות לבקרים, הנאות חדשות לאדם מאכלים, בגדים, ויטמינים ותרופות, וגם 'אטום' אשר יוכל להשמיד את כל אלה עם האנשים אשר סביבותם.

אבל מכל האנדרלמוסיה של עולם החומר העכוה, אומר הכתוב (ישעיהו סו, ב): "וְיָאֵל זֶה אֲבִיט אֶל עֲנִי וְנָכַח רוּחַ" - אל אותו יהודי כפוף שאינו מביט מחוץ לד' אמות, רק אל זה אביט זהו רכושו של הקב"ה בעולם. "וְיִחַדְדַּ עַל דְּבָרָי" - ר' חיים היה רועד תמיד בהוציאו מפיו את השם בשעת ברכה, בין על מאכל

הרב חיים ב"ר יהודה ברנדשטטר זצ"ל היו כל חייו שרשרת אחת של עבודה עצמית בתורה בעבודת ה' וגמ"ח. הצדקה וגמילות החסדים הנעלים ביותר, הם בשעה שהאדם מחזיק את העולם ומכריעו לכף זכות ע"י מעשיו הטובים. בכל דקה ורגע בחייו שעסק בהם בתורה ועבודה הוא הנָשִׁים בחמצן את העולם כולו ונתן לו נשמת חיים. והאמין בה' כאשר מאמינים בהקב"ה באמונה שלימה ואמיתית שהוא לבדו בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, אזי הקב"ה יוחשבה לו צדקה' זוהי הצדקה הגדולה אשר בכוחו של אדם לתת לעולם כולו. - וכך היתה אמונתו הגדולה וצדקתו לעולם.

הרב חיים ב"ר יהודה עבד על עצמו במשך שנים, הוא לא בקש לצאת ידי חובתו בדיבורים בלבד, הוא עמל והשקיע הרבה דם ויזע, והכל לפי השיטה בה למד בישיבת מיר, עוד לפני המלחמה וגם בשנות המלחמה עת היתה ישיבת מיר בשנחאי, הוא למד והתפלל בחיות מתוך אש קודש והתלהבות, אף פעם לא נחפז בעבודתו לא הביט כלל בשעונו בעת התפילה, כל מעייניו היו אך ורק בסידור שלפניו, ותפלתו היתה זכה ומלהיבה ממש, לדוגמא ולתפארת. - השעון צריך להתאים את עצמו לסידור, ולא להיפך שהסידור יתאים עצמו לשעון.

הוא זצ"ל לא הביט אף פעם מחוץ לד' אמותיו, וכך היה מנהגו תמיד. הוא היה הולך תדיר כפוף ומשפיל מבטו כלפי מטה, הוא לא רצה להביט אל מחוץ לד' אמותיו.

משמעות נוספת לדבר, כדי לזכור את הד' אמות שהם מנת חלקו של האדם לאחר שנות חייו בעולם.

הפנקס פתוח והיד רושמת

פנקס קטן היה לו לרבי חיים זצ"ל בכיסו, ובכל פעם שנדמה היה לו, כי החסיד מסדר לימודו מספר דקות או שנאלץ היה להתעכב אצל רופא מסוים. כתב בפנקסו: "היום החסרתי כך וכך, וצריך להשלימו!" הכל בסדר מופתי של שמירת הזמן. וכך אף על ערש דוי. גם כשבני משפחתו הזמינוהו לשמחה בעיה, או בארץ אחרת, לא הגיע רבי חיים מסיבה זו של שמירת הזמן. עד כי אמרו עליו כי הזמן יקר אצלו יותר מפנינים ומרגליות.

וזה נוסח מצבת הזכרון במקום מושבו במנין בני ישיבת מיר הישן, ברחי מארסי עוו 260 בניו יורק: כותלי ביהמ"ד במקום הזה, יוכיחו ויעידו שקיים זה מה שכתוב בתורה הקדושה, בכל פרטיה ודקדוקיה, ביסורים גדולים ונוראים, לעי באורייתא תדירא, שייף עייל שייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, משרידי דור הישן... בקי בהרבה מקצועות התורה וההלכה, יר"ש מרבים, ותפילתו היתה בדחילא ורחימא, ונתקיים בו עקב ענוה יראת ה' והכל מכוסה בהצנע לכת מבני אדם ולא היה הולך ד' אמות בלי עול של תורה ויר"ש וכו'.

ת.נ.צ.ב.ה.

ברכות צדיקים במשנת מרן המשגיח

ברכות אינם ניתנות ללא חשבון, ואי אפשר לברך כל אדם, לכל ברכה יש מהלך וסדר

להחזקת תלמידי חכמים.

עוד הביא לספר (שם), שבהיות בעל החפץ חיים זיע"א במוסקבה בביתו של נדיב מפורסם תומך הישיבה, סירב לקבל תרומה הגונה מאת נדיב אחד שהגיע לבקרו שם, תוך שהוא מאריך לדבר על קדושת יום השבת. העשיר שהשתומם על כך הוסיף סכום גדול על הסכום הראשון, ותוך כדי כך פנה אל החפץ חיים ושאל אם עליו להוסיף עוד. השיבו בעל החפץ חיים, שאינו מליץ על סכום הכסף שנתן, שכן ראוי והגון הוא, אלא על עסקי שותפותם, שכן לומדי התורה הם בבחינת יששכר והתומך בהם הוא בבחינת זבולון, ונמצא ששניהם שותפים, וממילא על כל אחד מהם לדעת מהות שותפותו, ותוך כדי דבריו הוא פרץ בבכי ואמה:

"איך לא אבכה בהעלותי על ליבי, כי יד נדיבה שכזו תישרף באש הגיהנום הלהוטת על שחללה את השבת!" בראותו זאת, הבטיח הנדבן כי תיכף ומיד יסגור את מסחרו ביום השבת, נענה לו החפץ חיים וקיבל את תרומתו לשיבה.

כידוע, בעל החפץ חיים זיע"א היה אומר תמיד, כי יותר ממה שהימחזיק עושה חסד עם ה'למדן', ה'למדן' עושה חסד עם ה'מחזיק'; בעוד שהבריות סבורות שהם גומלות חסד עם ה'למדן, האמת היא הפוכה לגמרי; ה'למדן' מזכה את הגביר מחזיק התורה.

הרי, כי גם בהלכות צדקה יש מהלך וסדר, כפי שבהלכות ברכות יש סדר וקדימה, והוא אינו נקבע על פי מה שנראה לאדם, אלא על פי כללי השולחן ערוך. דעת תורה - ביאורים; שיחות רבי נתן צבי

הבכור, אבל כאן סדר הברכות שונה, כיון שאפרים יגדל על מנשה וברכתו קודמת לברכת מנשה. ובכך שם יעקב את אפרים לפני מנשה גם לדגלים ולחנוכת הנשיאים, וגם לדורות - כאשר אב יברך את בניו.

למדנו מכאן יסוד גדול שכל אדם צריך לדעת, ברכות אינם ניתנות ללא חשבון, ואי אפשר לברך כל אדם, לכל ברכה יש מהלך וסדר, ואם אדם אינו ראוי לברכה, היא לא תועיל לו מאומה! שמעתי 'מעשה' באדם גדול, שבא אליו ליסטים שאינו הגון לבקש ברכה, וכיון שלא מצאו ראוי לברכה, בירכו שיזכה למוות על מיטתו...

מהלך וסדר - גם בנתינת כספי צדקה

הוסיף על דבריו מרן ה"י רבי נתן צבי פינקל זצ"ל: עלינו לדעת שבכל דבר יש מהלך וסדר, אין דבר הפועל ללא כל צורה וחשבון. היה לנו לאחרונה נידון בין בני המשפחה בענין מצות צדקה, אם ראוי לתת תחילה צדקה לתלמיד חכם שיש בזה מעלה של החזקת תורה, או שראוי לתת תחילה לשיבה.

וכן בידי הוה עובדא, שבאו אלי כמה פעמים לשאול אותי מהו המקום הראוי לתת כספי צדקה, ואני רגיל להשיב - אף שאני נוגע בדבה, שהישיבה היא המקום הראוי ביותר לנתינת כספי צדקה, ואף יותר מנתינה לתלמידי חכמים. אמנם לא כולם מסכימים עמי, אך אני נוהג להראות את המובא בהגהות מעשי למלך על הספר חפץ חיים עה"ת (בראשית מט, יג), שבעל החפץ חיים זיע"א השתדל להבליט ביחוד את גודל הזכות של התורם לשיבה ולא הפליג בנחיצות החזקת בני הישיבה, הרי שהחזקת ישיבה קודמת

ויקח יוסף את שניהם את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו (מח, יג). וברש"י הבא לקראת חברו ימינו כנגד שמאל חברו, וכיון שהוא הבכור מיומן לברכה.

ביאר בזה מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ, כי הבריות סבורות בטעות, שיש לאדם צדיק איזו קופסא מלאה ברכות, ולכך אדם שיש לו צרה הולך אליו על מנת שיתן לו אחת מהם. אך האמת שאין זה כך, גם לברכות יש מהלך וסדר, רק האדם הראוי לקבל ברכה יזכה לקבל אותה, אך מי שאינו ראוי לה, בודאי שלא יזכה לקבל אותה.

בעל החפץ חיים זיע"א, היה רגיל להשיב לאלו שבאו אצלו לבקש ברכות: "מריה דאברהם! מה רבו הברכות ללומד פרק אחד במשניות, ומה אתם באים אצלי?" והנה, בודאי שלא היתה כוונתו למנוע טוב מבעליו, אלא להעביר עליהם ביקורת על שסברו שברכה מאיש צדיק פועלת יותר מלימוד התורה, בעוד שהתורה עצמה היא מקור הברכה. ואם תאמר שלא כל אדם ראוי להתברך מברכת התורה, יש לדעת כי גם לברכת הצדיק יש מהלך וסדר, ואי אפשר להעניק אותה למי שאינו ראוי לה.

והנה, על פי סדר הברכות, הבכור הוא מיומן לברכה; ראוי לברכה יותר משאר אחיו, לכן סבר יוסף שכיון שמנשה הוא הבכור אי אפשר להפוך את סדר הברכות בינו לבין אפרים. אין כאן חלוקת כבוד גרידא, אלא שהברכות אינם יכולים לחול אלא באופן זה ולכן ביקש מאביו שיהפוך את ידיו וישוב לברכם. השיב לו יעקב: "ידעתי בני ידעתי", ידעתי שמנשה הוא

בני היכלא | המשך מעמ' 3

בכל התחומים, תפילה, לימוד, מחשבה, דיבור ומעשה. כל מה שהיה מחוץ לכתלי הישיבה ברחוב ובעולם, לא היה כלל בתחום התעניינותו.

הגה"צ רבי אלחנן הרצמאן מסיים את מאמרו הנלהב: אנו פונים ומבקשים מכל אחד ממוקיריו לשמור את יום הזכרון - ה"יארצייט": ר' חיים ב"ר יהודה, נפטר כ"ט כסלו תשנ"א. ועי"ז לזכותו ש"שפתותיו יהיו דובבות בקבר". ו"תלמיד חכם שמת הכל קרוביו!".

הוא הסתפק במועט תמיד ולא היו לא כל דרישות לעצמו. אשר על כן יתכן ונתקיים בו משארז"ל: "כל העולם ניזון בשביל חנינא בני" - כי הוא קיים בעצמו את ה"די לו בפת חרובים!" כפי שלמד מהתנא הקדוש רבי חנינא בן דוסא. והלואי יאה ר' חיים מליץ יושר עלינו ועל כלל ישראל אמן.

ונסיים באימרה נכונה זו: "בעוה"ז נחים על גבי כרים העשויים מנוצות, נוצות שנתלשו מתרנגולים. בעוה"ב נחים על גבי כרים העשויים נוצות שהאדם תולש מעצמו (ומעליו) בעל כרחו עכ"ד הנפלאים.

שהיה חוזר מבית החולים לא הסכים בשום אופן לשכב במיטה, אלא נטל לידיו ספר והתישב ליד השולחן, והתפילה - אותה תפילה חמה ובהלהבות עצומה ותפילת "שמונה עשרה" באריכות כדרכו.

ר' חיים זצ"ל, לדאבון הכל, לא השאיר אחריו דורות. וזהו כאב עצום, אשר מלבד הקב"ה, אף אחד אינו יכול לחוש או להבין זאת. עלי הכהן אשר היה נביא שאל ב"אורים ותומים" אודות חנה, ואף על פי כן טעה וחשבה לְשַׁכֶּרָה - תחת לְשַׁקֶּה. להראותך עד כמה עמוק ועצום כאבה של עקרה.

ר' חיים זצ"ל עבר את המלחמה על מוראותיה, ועמד בכל מיני נסיונות קשים, הוא שכב ג' חדשים בביה"ח ביסורים נוראים אבל הוא שתק, הוא קיבל הכל באהבה, נדיר היה לשמוע אותו נאנח.

חשיבות מיוחדת היתה בעיניו ל"מנין של תלמידי מיר", המנין הזה נחשב אצלו אביו, ואמו וגם ילדיו. ברגע שהוא דָּרַךְ על מפתן של ה"הכנס" ה"שטיבל" הוא הפך לבריה חדשה. בליבו הוא נצר את זכר ישיבת מיר ועבודתה הקדושה, והוא שמר בדבקות על צלם האלוקים שלו בשלמותו וטהרתו, כמו ששמרו בישיבה

אשר לו, אם לא אורייתא קא מרתחא ביה, עלולה אש זרה לבעור ולרתוח שם, כי אש ישנה תמיד וביד האדם הבחירה באיזו אש לבחור, ובחרת בחיים.

לאחר דקות מספר אשר לימוד ומנוחה שמשו במ יחדיו, התפלל ר' חיים תפילת ערבית חמה, ויצא לאכסניתו ללינת לילה ניתן לאמר שבמשך 30 שנה היה ר' חיים הראשון או מהראשונים בבית הכנסת לתפילה. אף לא פעם אחת איחר לתפילה.

מלבד תורה ותפילה, לא נחשבו בעיניו עולם ומלואו. אפילו רחובות ויליאמסבורג לא נגעו לליבו, רחובות אלו מלאים בבנינים, אשר בהם ספונים אבנים אלפיים, וכל אלו מונחים בליבו ובמחשבת של כל אדם, ותופסים את מקומם של הבנינים והארמונות שיש עליו להכין לעוה"ב, בעבור נשמתו היחידה בבחינת "אל תקרא בְּיָנֶךָ אלא בְּיָנֶךָ" הבנין כולו נחשב כפי המידה של בוניך, אדם צריך לבנות את עצמו בכוחותיו הוא, כי "אם אין לי מי ליי".

אמנם כל חייו של ר' חיים זצ"ל, היו שרשרת אחת של עבודה עצמית, לשפוך מעליו את ה"אני", להוציא ולעקור מן השורש את המדות הרעות. גם בשעה